

ΠΑΛΜΟΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

5

ΑΘΗΝΑ — ΟΚΤΩΒΡΗΣ 1944

ΠΑΛΜΟΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΚΔΟΣΗ 'ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ,

ΧΡΟΝΟΣ Α' - ΦΥΛΛΟ 5 - ΟΚΤΩΒΡΗΣ 1944

Διεύθυνση: Κώσταν Αγαπητίδη, Ραβινε 6, Αθήνα (1).

Μητέρα, μεγαλόψυχη 'ς τὸν πόνο καὶ 'ς τὴ δόξα,
Κι' ἂν 'ς τὸ κρυφὸ μυστήριον ζοῦν πάντα τὰ παιδιά σου
Μὲ λογισμό καὶ μ' ὄνειρο, τί χάρι' ἔχουν τὰ μάτια,
Τὰ μάτια τοῦτα, νὰ σ' ἰδοῦν μέσ' 'ς τὸ πανέρομο δάσος,
Ποῦ ξάφνου σοῦ τριγύρισε τ' ἀθάνατα ποδάρια
Κύττα, μὲ φύλλα τῆς Λαμπρῆς, μὲ φύλλα τῶ Βαϊῶνε!
Τὸ θεϊκό σου πάτημα δὲν ἄκουσα, δὲν εἶδα,
Ἐτάραχη σὰν οὐρανὸς μ' ὄλα τὰ κάλλη πῶχει,
Ποῦ μέρη τόσα φαίνονται καὶ μέρη ναι κρυμμένα·
Ἄλλά, Θεά, δὲν ἤμπορῶ ν' ἀκούσω τὴ φωνή σου,
Κ' εὐθὺς ἐγὼ τ' Ἑλληνικοῦ κόσμου νὰ τὴ χαρίσω;
Δόξα χ' ἢ μαύρη πέτρα του καὶ τὸ ξερὸ χορτάρι.

Δ. ΣΟΛΩΜΟΣ

ΤΕΛΟΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ

Στις ακακίες του δρόμου ανώφελα τζιτζίκια
Καλούνε πίσω το μεγάλο καλοκαίρι

Το διάφανο πού πήγε καλοκαίρι :

Ήρθανε τ' άφοβα μελτέμια απο τις θάλασσες
Ήρθανε με τις δροσερες της Παναγίας καμπάνες
Το πήρανε σ' ακρογιαλιες Δεκαπενταύγουστου
Στους μαργαριταρένιους όρθρους της πλαγιας.

Πάνω στους τοίχους, πίσω απο τα κάγκελα
Άφησε το παλιο ξεθωριασμένο πέπλο του
Που κάποτε μας χάιδεψε το πρόσωπο
Μ' όνειρα και λουλούδια.

Κάτω απ' τις ακακίες
Αναζητούμε τα σβησμένα βήματα
Που άφησε το μεγάλο καλοκαίρι.

Γέρνουν οι κουρασμένες προσδοκίες
Η χαρα που δεν ξέρει μη γελάστηκε
Η λαχτάρα που νοιώθει τόσο μόνη
Το αλαφιασμένο μυστικο . . .

Πονετικο χινόπωρο σιμώνει
Τα μαραμένα φύλλα να δουλέψει
Με το χρυσάφι και με το χαλκο.

Μια δυνατη, μια κελαϊδίστρα μπόρα
Θα ξαστερώσει τη βαριά-μας σκέψη.
Δειλοι, καλοκαιριάτικοι καημοι
Τα χρυσα φύλλα κι' αν πεθαίνουν τώρα
Καινούρια παραμύθια θα μας φέρει
Για της μελλούμενης χαρας την άνοιξη
Του περβολιου η φλεγόμενη ροδια.

Στη ζεστή-μας σιωπη, κλωστη μαβια
Χάντρα-χάντρα θα δένεται η βροχη
Και πάνω απο τη στέγη-μας καθως θα φτερουγίζει
Μια ταξιδιάρικη νοτια
Ός μέσα θα μας λαμπαδιάζει στην ψυχη
Των παιδικων ονειρων η φωτια.

ΛΙΝΑ ΒΛΑΧΟΥ

ΑΡΜΟΝΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Μπροστα στο σπίτι οι ροδοδάφνες ήταν
αγκαλιασμένες όλες αντάμα κι' είχαν
μπλεχτει στα κάγκελα του φράχτη, φουν-
τώνοντας εκειδα, αιχμαλωτισμένες. Οι
μισες κοιτούσαν μέσα, προς τα ανοιχτα
παράθυρα του σπιτιου κι' οι υπόλοιπες
αγνάντευαν τον ορίζοντα που δεν τελειώ-
νει — εκει, αλήθεια, κάθε απόγεμα, ανα-
δύεται απ' τη θάλασσα ένα θαυμάσιο δά-
σος απο πορφυρες ροδοδάφνες. Είχαν να
κάνουν λοιπον κι' οι ροδοδάφνες για ότι
έγινε — προπάντων αυτες. Σίγουρα όλα θα
ήταν αλλοιώτικα δίχως το χρώμα-τους και
τ' άρωμά-τους, τα δυο μάτια δε θα έλα-
μπαν — κι' ίσως να μην επέμενε αυτος να
την περιμένει. Ήταν κάτι ροδοδάφνες πε-
λώριες, κάτι ρόδινες αναπνοες όπου κι αν
έστρεφες. Ρόδινο χρώμα, βαθυ ρόδινο, μέ-
χρι που δυθιζόταν στο γκρενα. Παλάτια
παραμυθιων ανασταίνονταν, με παχεια βε-
λούδα που πνίγουν τα βήματα στις απέ-
ραντες σάλλες. Είχε στάξει πάνω-τους το
πιστόγλυκο ηλιοδασίλεμα, το ηλιοδασίλεμα
που έγινε ρόδιнос χυμος κι' αίμα.

Κι' ύστερα ήταν η μελωδία. Ένα βαλς
του Σοπεν, μια nocturne δεν ήξερε. Θά-
το χτυπούσαν δέκα λευκα δάχτυλα, κι'
απο πάνω θάφεγγαν, θάκαιγαν δυο μάτια.
Ο ήχος κυλούσε έξω στην άσφαλτο, αγ-
κάλιαζε τις ροδοδάφνες και διαλυόταν
στην απογεματινη δροσια. Ένα-δυο αστε-
ράκια, τα πρώτα, φοβισμένα κι' έκπλη-
κτα άκουγαν το γλυκον αχο και δάκρυζαν
απο μοναξια.

Αυτος είναι ένας μέτριος άνθρωπος. Έ-
νας άνθρωπος που ζει ήρεμα και ταχτικά.
Λίγο ελαφρος, λιγα ονειροπόλος. Έτσι,
ως περπατούσε μέσα στη ρόδινη χαρα του
δρόμου άκουσε το βαλς. Στην αρχη δεν
έδωσε προσοχη, ήτανε σα μια προέχταση
της μουσικης που ανάδιναν οι ροδοδάφνες.
Και δε μπορούσε να καλοφантаσει οτι θα
γινόταν να υπάρχουν όλα αυτα τριγύρω-του
δίχως την αρμονικη αυτην υπόκρουση.

Ύστερα, πλησιάζοντας, ξαφνιάστηκε. Το
βαλς αντηχούσε μέσα του ρόδινα. Όλα
τριγύρω ήτανε ρόδινα — ένα ρόδινο λικνι-
σμα, ένας ρόδιнос χορος — στο βάθος οι
ορίζοντες επιρπολούνταν. Τότε μια ανη-
συχία ήρθε και φώλεψε στην καρδιά του,
μια γλυκεια ανησυχία. Και μέσα απο τα
βάθη των εφηδικών-του ονειρων, μέσα απο
το χάος της καρδιάς-του, την είδε να ξε-
προβάλλει, δυναστικη, ψηλη, αδύνατη, γλυ-
κεια, να του χαμογελα. Με δυο λεπτα μα-
κρυα χέρια, φιλντισένια δάχτυλα, ευγενι-
κα. Έτσι. Η θέα του βαλς και της ρο-
δοδάφνης. Ένα σύμπλεγμα προσμονης,
μουσικης, λουλουδιων.

Προσπέρασε μηχανικα το σπίτι κι' αν-
τίκρυσε το μαύρο άνοιγμα των δυο παρά-
θυρων. Ήταν πια σούρουπο. Κανεις δε
φαινόταν κι' η μελωδία είχε σβυστει. Κά-
θησε στο πεζούλι και περίμενε. Θάβγαينه.
Ήταν τόσο γλυκα βέβαιος γι' αυτο ('Ένα
ειδύλλιο, στην εξοχη, με βραδυνοους περι-
πατους, για λίγες μέρες : νά τι είχε ονει-
ρευτει στα ανιαρα απογέματα της πολι-
τείας. Κάτι διαφορετικο απο τα συνηθι-
σμένα φλερτ του σαλονιου. Κάποια ποι-
κιλία τελοσπάντων, αδερφέ !)

Οι ροδοδάφνες είχαν κάπως γύρει το
κεφάλι, λυπημένες, σαν ο ήλιος έπεσε πί-
σω απο τα μενεξελία βουνα. Δίχως άλλο
τις αχτίνες-του είχαν ρουφήξει, προτου
γύρει, και τώρα αργα, πονεμένα, τις πα-
ράδιναν στη μαύρη νυχτα. Άρχισαν να
σκουραίνουν, ρόδινες, βαθυρόδινες, γκρε-
να, βυσσινι, μωβ, κι' ύστερα έδωσαν μια
και πήδησαν μέσα στη νύχτα — πια δε
φαίνονταν. Ξεχύθηκαν μέσα-της και δεν
έμεινε στην ατμόσφαιρα παρα κάποια δρο-
σεράδα, ένα υγρα χάδι. Ακούγονταν μονά-
χα οι ροδοδάφνες που ψιθύριζαν και ρι-
γούσαν.

Αυτος έμεινε κει, προσμένοντας. Είχε
γύρει στο πεζούλι και δεν έλεπε απο το
πρόσωπό-του παρα μια χρυσορόδινη κου-

κίδα που άναβε καταμεσις στη μορφή-του, κάθε τόσο, ένας μικρος χαρούμενος φάρος, όλος ζωη. Σαν αποτέλειωσε και την τελευταία ρουφηξία πέταξε το τσιγάρο στην άσφαλτο. Η νύχτα είχε καταχτήσει πια όλο τον ορίζοντα. Το χρυσο μάτι του τσιγάρου-του του κράτησε για λίγο συντροφια, κοιτάζοντάς-τον χαρούμενα απ' τη γωνιά-του. Τον έλεγαν Ντόρη.

Η νύχτα, σαν ήρθε, μπήκε στις μύτες στο σπίτι με τη μουσική. Γλύστρησε απο τ' ανοιχτο παράθυρο, σαν κλέφτης, χύθηκε στις πράσινες κουρτίνες που πήραν ένα γκριζόμαυρο χρώμα κι' ύστερα αργα, επίμονα, σκαρφάλωσε στα έπιπλα, στις γωνίες, στον πιάνο, παντου. Το δωμάτιο που έδλεπε στον κήπο κι' απο κει στο δρόμο, ήταν γεμάτο οράματα. Δυο γυναίκες κάθονταν, αμίλητες. Τα ασημένια μαλλια θλίβονταν, τα ξανθα ανιούσαν.

— Έλα, Μαρι, να φάμε και να πλαγιάσουμε, είπαν τ' ασημένια μαλλια. Είναι πια αργα, έχει υγρασία, πάμε.

Στο πιάνο γύρω μαζεύονται τα οράματα και μπερδεύονται. Θύμησες, αρώματα, μελωδίες. Τα χρυσα μαλλια σιωπούν. Τα χρόνια περνάνε γρήγορα κι' η ζωη δεν έρχεται. Έτσι, ένα-ένα, διαρρέουν τα ρόδινα απογέματα, οι αστρόφεγγες νύχτες, εδω στην εξοχη, στις ροδοδάφνες, και δεν τα καταλαβαίνεις. Γίνονται όλα ένα ωραίο κεχρημπαρένιο κομπολόγι, μια χούφτα χρωματιστα βότσαλα που σκορπιούνται στον ορίζοντα της μνήμης, και σε λίγο ξεχνιούνται. Μονάχη, με μια γρια μητέρα κι' ένα σύντροφο — το πιάνο — νοιώθεις τριγύρω σου κάποιο αόρατο πελώριο κρύσταλλο που σ' αφίνει να κοιτας μα όχι και να επεμβαίνεις. Μέχρι δω η ζωη, παρακει το περιθώριο. Επιτρέπεται να βγεις στον εξώστη να κοιτάξεις το πανηγύρι, μα να κατέβεις κάτω και ν' ανακατευτείς με το πλήθος, αυτο όχι! Κι' ένας κυριακάτικος περήπατος μέχρι πόσο μπορεί να σε ξαλαφρώσει και μέχρι πόσο να σε γεμίσει; Τα χρόνια αρχίζουν σαν ένα παιδικο χαμόγελο, γεμάτα υποσχέσεις είναι κι' ενθουσιασμο. Έρχεται ο χειμώνας και περιμένεις

την άνοιξη. Η άνοιξη περνα με μια γλυκεια ανατριχίλα, μια προσμονη, ανθίζει η ελπίδα. Το καλοκαίρι διαλύει κάθε όνειρο, μονάχα στα φεγγάρια-του αρχίζουν πάλι ν' ανησυχεις. Ώσπου νάρθει πάλι ο Νοέμβρης, να σε βρει θλιμμένη σ' ένα εξοχικο παράθυρο, δίπλα στη μητέρα και στις ροδοδάφνες.

Είχε να το λέει η μητέρα: Η Μαρι, όσο ήταν μικρη, ήταν το ζωηρότερο κορίτσι που μπορούσε να υπάρξει. Ύστερα στα δώδεκα, στα δεκατρία, απότομα σκυθρώπασε, κλειστήκε στο σπίτι κι' απομονώθηκε. Ούτε φίλες, ούτε παιχνίδια πια. Κι' η μητέρα απορούσε: «Τί νάχει αυτο το παιδι;» (Αυτο το παιδι είχε μια ουλη που αρχίναγε απο τ' αριστερο χέλι κι' έφτανε μέχρι τη ρίζα του ματιου, διασχίζοντας όλο το μάγουλο, μια καφετια χαρακια). Η φτωχη μητέρα δεν ένοιωθε την πληγωμένη εφηβεία της Μαρι. Η Μαρι όμως σκεφτόταν: «Κανένα απο τ' άγρια και ζωηρα αγόρια δε μούχει πει ποτε μια γλυκεια κουβέντα. Κανένα δε με φίλησε όπως φιλουν τη Τζένυ, την Καίτη, τη Λίνα». Με τον καιρο ο καθρέφτης-της έγινε ο πιο καλος φίλος. Αυτος της είπε να φυλάγεται απ' τους ανόητους ανθρώπους. Κάθθησε λοιπον η Μαρι στο δωμάτιό-της και δε βγήκε πια έξω με παρέες, να μιλήσει, να γελάσει, να χορέψει. Μονάχα σαν έπεφτε το δειλινο, καθώς οι ροδοδάφνες πανηγύριζαν στο δρόμο αντάμα με τα νέφια και τον ουρανο, καθώς εστάλαζε, πηχτος χυμος απ' τον ουρανο, το αίμα του ήλιου που πέθαινε, αισθανόταν η Μαρι κάτι να τρυπώνει στην καρδιά-της και να τη λιγώνει, κάτι σα γλυκο φαρμάκι που τη ζάλιζε και που της τρικύμιζε την καρδια—εκει ήταν μια θάλασσα που με τόσο κόπο την κράτησε ηρεμισμένη. Τότε δειλίαζε, ο άγνωστος Έρωτας ορθώνοταν μπροστά-της, δυτατος, άγριος, ειρωνικός, κι' η Μαρι θαρούσε πως πια όχι, δε θα βαστούσε άλλο. (Απο πού θάρχονταν ο γλυκος και τραχυς άντρας;) Έτρεχε λοιπον στο πιάνο, τα δάχτυλά-της πέταγαν φωτιες, κυλούσαν στα πλήκτρα σαν άνεμος. Η γλυκεια μελωδία ξεχύνονταν κατα το δειλινο

κι' αγκάλιαζε τα περίγυρα. Η μητέρα θλιμμένη καθόταν δίπλα κι' άκουγε. Παράταγε το κέντημα κι' άκουγε. (Γιατί να παιδεύονται οι γριες γυναίκες μ' ένα κέντημα. Κάθονται κειχάμω ώρες, ώρες, το δειλινο έρχεται, δε βλέπουν — τα μάτια βλέπεις, η ηλικία — κι' απο πίσω όρθιος χαμογελα, βέβαιος, ο θάνατος). Θυμόταν η μητέρα τα παιδικά-της χρόνια και δάκρυζε. Κι' ύστερα δάκρυζε και για τη Μαρι που ήταν τόσο άτυχη—πού νάναι κι' ο καυμένος ο Τότης να βοηθήσει κι' αυτος, ο πατέρας.

— Μητέρα, εγω θα κάτσω λίγο στο παράθυρο, λένε τα χρυσα μαλλια—τα μαλλιά-της είναι σαν την αυγη ωραία. Δε νυστάζω ακόμα. Κοιμήσου αν θες.

— Όπως θες παιδι-μου, καλά. Πηγαίνω τότε εγω. Μην αργήσεις και συ. Καληνύχτα.

— Καληνύχτα.

Κάνει ψύχρα έξω κι' είναι ωραία, δροσια. Αν έβγαينه; Η νύχτα είναι ένας πιστος σύντροφος. Μέσα στην αγκαλιά-του δε φοβάσαι τους ειρωνικούς ανθρώπους. Γλύστρησε στο χωλλ, άνοιξε την ξώπορτα σιγα—η μαμα θα ειχε πια κοιμηθει, ακουγόταν η αργη αναπνοή-της που ανεδοκατέβαινε—και την έγειρε πίσω-της δίχως να την κλείσει. Τράβηξε απ' την αποθήκη το άχρηστο πια ποδήλατο—είχε χρόνια να το πειράξει, μονάχα κανένα ξαδέρφι-της το χρησιμοποιούσε πού και πού και βγήκε στο δρόμο. Ο αγέρας ειχε τρίψει απο νωρίς τ' απόγεμα τον ουρανο με τα ρόδινα σύννεφα και τ' αστέρια έλαμπαν τώρα εκει ψηλα σαν ένα ομορφογυαλισμένο μανουάλι στην εκκλησια. Μα κάτω, στους δρόμους της εξοχης ελίσσονταν ένα ολόενα πιο πηχτο, εβένινο σκοτάδι. Η Μαρι δίστασε λίγο, ύστερα πήδησε πάνω και χάθηκε στο σκοτάδι της νύχτας, οδηγώντας μ' άπειρη προφύλαξη. Μόλις που διέκρινε τις σιλουέτες των δέντρων τριγύρω-της, κι' απο κάτω-της τη μαύρη κορδέλλα της άσφαλτος που έφευγε.

Ο Ντόρης την έδλεπε—την άκουγε καλύτερα—να φεύγει και δεν κουνούσε. Μέσα στη νύχτα δεν τον είδε κείνη, φεύγοντας,

στο πεζούλι που κάθονταν. Πού να πήγαινε τώρα; Ο Ντόρης μόλις χτες ήρθε δω, σ' αυτα τα μέρη. Καθόταν λοιπον στη θέση-του και την άφηνε να φεύγει. Αυτος δεν τρέχει ποτε-του πίσω απο κοριτσιά-στα:κα ποδήλατα (Όχι, αυτο το χατήρι ποτε δεν τόκαμε σε καμμια!). Άλλωστε πού να τη φτάσει πια, έπρεπε να τρέξει, κι αυτος στο σχολείο έπαιρνε «καπαλλαγη» απ' τη γυμναστική περισσότερο για να γλυτώνει τα φοβερα εκείνα «τροχάδην». Μα καθώς στεκόταν εκει άβουλος, άκουσε ένα κρύτο δυνατο. Κατάλαβε ότι έπεσε απ' το ποδήλατο—τόσο σκοτάδι! Τρέχει λοιπον αμέσως, πλησιάζει και την πιάνει απο τη μέση, να τη σηκώσει (άμχ θέλεις να πιάσεις τ' όνειρό-σου που έπεσε απο το ποδήλατο τρέχεις, βέβαια). Το κορμί-της βραβαίνει στην αγκαλιά-του, ένα μεστο ει-κοσάχρονο κορμι. Περαστικά τα μαλλιά-της του μυρώνουν το πρόσωπο, τα μάτια-της τον κοιτουν απορριμένα,—τί χρώμα νάχουν τα μάτια-της; Ένα άρωμα ξεχύνεται γύρω, ένα ρόδινο άρωμα. Η Μαρι φοβάται. Ποιός είναι ο άγνωστος αυτος που της κρατα το χέρι και την κοιτα με μάτια που λάμπουν; Τί της ήρθε να φύγει απ' το σπίτι τέτοιαν ώρα με ποδήλατο;

— Σας ευχαριστω, ψιθυρίζει.

Ο Ντόρης υποκλίνεται ελαφρα:

— Δεσποινις!

Ύστερα φουσικώτερα:

— Σας άκουσα τ' απόγεμα που παίζατε Σοπεν, συγχαρητήρια! Ήταν υπέροχο!

«Πώς;» απορει η Μαρι.

— Μα πότε λοιπον, τ' απόγεμα; Και τώρα πού είσατε κρυμμένος και ξεφυτρώσατε ξαφνικα, μεσ' στο σκοτάδι; Φοδήθηκα ξέρετε!

Ψευτογελα ο Ντόρης:

— Χα, χα. Σας περίμενα λοιπον!

Η φωνή-του είναι ζεστη σαν τη λιακάδα. Η Μαρι καταλαβαίνει τώρα. Και ξαφνικα, αστραπιαία, αναζει το παρελθον μέσα-της. Ο καθρέφτης-της είναι δίπλα και της μιλα, τη συμβουλεύει. Ένας γέρος κύριος, έμπειρος, με ασημένια μαλλια. Ποιός νάναι αυτος ο άντρας που γελασμένος απ' το σκοτάδι κι' απ' το Σο-

πεν έρχεται να της αφίσει την απλή-του καρδιά στα χέρια-της; Η Μαρι πονάει. Κι' ένας οίχτος την πιάνει για την αντρίκια σιλουέττα που ορθώνεται μπροστά-της, παρακαλεστική, και ντρέπεται που είναι σκοτάδι, κ' όχι άσπρο, χρυσο φως, να τη δει και να την καμαρώσει. Κι' αφού την κοιτάζει έτσι, καλά, τα ξαναλένε τότε.

— Χαίρετε λοιπον, του τείνει το χέρι άτονα. Καληνύχτα-σας και σας ευχαριστω.

— Μα πώς! πετάγεται ο Ντόρης. Δε θα μ' αφήσετε λίγο να σας συνοδεψω; ε;

Η Μαρι κάνει να φύγει, σέρνει το ποδήλατο και προχωρεί μόνη:

— Δε σας ξέρω, κύριε.

Αυτός την ακολουθεί, επίμονος;

— Με λένε Ντόρη, Ντόρη Παυλη, είμαι εικοσιπέντε χρονων, τελειόφοιτος της Ιατρικής και ήρθα μόλις χτες εδω. (Είναι κάτι ασήμαντες, συμπαθητικές μυγίτσες πού θέλουν σώνει και καλά να πλησιάσουν στο λαμπιόνι, τα βράδυα, και να σκοτωθουν εκείδα).

«Έτσι όλα εξηγούνται» συλλογίζεται η Μαρι, «δε με ξέρει». Η νύχτα έχει μπει στην καρδιά-της και τ' αστέρια απλώθηκαν στα μάτια-της. Η καρδιά-της μαλακώνει σιγα-σιγα και νοιώθει σα να μουδιάζει. Είναι ένα ασήμαντο μαμούδι μπροστα στ' αστέρια που, πάει, θα φύγει μια μέρα, θα μπει στη γη και θα βουδαθεί. Κι' η αγάπη είναι μια φλόγα που καίει τους ανθρώπους, και τους κάνει σαν τους θεους και τ' αστέρια, μεγάλους. Αυτη λοιπον, η Μαρι, θα φύγει έτσι, σιωπηλη; Παγωμένη; Κι' ο Ντόρης, το αγόρι που βαδίζει δίπλα-της, που της ζητα την αγάπη; Γιατί ν' αρνηθει; Και γιατί να μην έχει αυτη το δικαίωμα που έχουν τόσες και τόσες; Την πλημμυρίζει μια εγωιστική μανία για στοργη, γι' αγάπη. Δίχως πια τιποτε να συλλογίζεται, πισσοτρέφει:

— Με λένε Μαρι, λέει σιγανα.

Ο Ντόρης είναι όλος χαρα, προχωρεί ενω χίλιες μουσικες ανακρούουν εντός-του θριαμβευτικά εμβατήρια. Νίκησε.

Διάδηκαν οι στιγμες γρήγορα. Οι λεπτοδείχτες τρέξαν κι' οι ωροδείχτες αγ-

κομάχησαν. Πέρασε μια ολόκληρη ώρα. Η Μαρι τινάχτηκε:

— Άργησα, ψιθύρισε.

Δε μπορούσε να δει την ώρα στο μπρασελέ-της με τέτοιο σκοτάδι.

— Ν' ανάψουμε ένα σπύρτο, προσφέρθηκε ο Ντόρης, κι' ήταν όλος προσδοκία γιατι, επιτέλους, θα την έβλεπε και στο φως. Μέσα στο σκοτάδι—πληχτες καλοκαιρινες νύχτες—δεν είχε ξεχωρίσει παρα μια σιλουέττα γεμάτη, μια ζεστη φωνη.

— Όχι! τινάχτηκε η Μαρι. Σας παρακαλω!

Ο Ντόρης δεν κατάλαβε, υπάκουσε όμως.

— Όπως θέλετε, λοιπον!

Ήταν έτοιμοι πια να χωριστουν σαν ένα αυτοκίνητο ήρθε και σταμάτησε ακριβώς μπροστά-τους. Οι δυο ισχυροι προβολείς-του σταμάτησαν πάνω-τους και τους περίχυσαν με φως. Η Μαρι τινάχτηκε απότομα προς το σκοτάδι, σαν κυνηγημένη, σέρνοντας πίσω-της το ποδήλατο. Μα ο Ντόρης πρόφτασε κι' είδε: Μια χαρακία απ' την αριστερη πλευρα του χειλιου μέχρι τη ρίζα του ματιου, ένα δεύτερο ραμμένο στόμα πες. Το πρόσωπο ωχρο, αναιμικο. Μια τούφα χρυσα μαλλια τριγύρω. Χαρακτηριστικά κοίνα. Άδειασε μονομιας η καρδιά-του, σα να κρύωνε. Είχε ονειρευτεί εδω και λίγες ώρες, ένα σύμπλεγμα προσμονης, μουσικης, λουλουδιων. Είχε ονειρευτεί ένα πρόσωπο θερμο, αρμονικο...

Κατέβηκε απ' τ' αυτοκίνητο ένας άντρας και ρώτησε κάτι.

— Θα στρίψετε στον πρώτο δρόμο δεξια, άρθρωσε ο Ντόρης.

Ο άγνωστος ανέβηκε στ' αυτοκίνητο κι' έφυγε. Οι προβολεις έσχισαν τη νύχτα στα δυο κ' ένα ωραίο, πρόσκαιρο όνειρο σε κουρέλια. (Αυτος είχε ελπίσει σ' ένα καλοκαιρινο ειδύλλιο, κι' αυτη μόνο σε μια βραδυα, μόνο σε μια, παραπάνω δεν μπορούσε να ελπίζει τίποτα, αυτη). Σαν ξαναέμειναν οι δυό-τους, αυτος τάχασε. Τί να πει τώρα; Μπέρδευε τα λόγια-του. Θεώρησε υποχρέωσή-του να δώσει ραντεβου γι' αύριο, αυτη αρνήθηκε.

— Αύριο το βράδυ στις οχτω, επέμεινε αυτος. Θα σας περιμένω εδω, στο δρόμο.

Τόλεγε με μια χαμένη, σβυστη φωνη κι' ήθελε να κλάψει. Η Μαρι έφυγε με γοργα δήματα. Η καρδιά-της χτυπούσε δυνατα. «Είδη; κατάλαβε;» αναρωτιόταν. Παρακαλούσε το θεο, όχι, να μην ειδη, ας ήταν να μην είχε δει κι' ας μην τον ξανασυναντούσε ποτε πια. Γιατι κανένας άλλος δεν της ειπε έσα της ψιθύρισε αυτος. Κι' ούτε της έσφιξε το χέρι με τόση θέρμη. Ας ήταν λοιπον να μη τον πλήγωσε η ασχήμια-της. (Και... πού ξέρεις, αν τίποτα δεν είχε δει αυτος, θα μπορούσε να δαστάζει η απάτη-της λίγες μέρες ακόμα, αυτο το πρωτόγνωρο παιχνίδι του έρωτα. Είχε καλά φροντίσει, άλλωστε, να τον κρατάει στα δεξιά-της. Έτσι που να μη διακρίνει στο σκοτάδι το αριστερό-της μάγουλο, κι' όταν φώτισε τ' αυτοκίνητο αυτη τραβήχτηκε τόσο γρήγορα). Και—μήπως ξύπνησε στο μεταξυ η μαμα;

Έτρεξε στο σπίτι της. Όχι, η μητέρα κοιμόταν ήσυχη, χαμογελούσε στον ύπνο-της κι' ονειρευόταν. Έπεσε βαρεια στο κρεβάτι κι' έκλαψε απο χαρα, απο οίχτο, απο φόβο, απο ταπεινώση. Αυτη η κωμωδία, όχι, δε θα βαστούσε άλλο. Αύριο δε θα πήγαινε.

Το εκκρεμες ξαπόστειλε στη νύχτα ωραίες χρωματιστες ρουκέτες: τις ώρες. Πρώτα μια, ύστερα δυο, τρεις, τέσσερις—ύστερα ξημέρωσε. Η Μαρι αγρυπνούσε. Πρέβαλε ο ήλιος, μα η μέρα αυτη ήταν για τη Μαρι, συνωστισμένη στ' απόγεμα, εκει κατα τις οχτω το βράδυ. Πάλι οι ροδοδάφνες φούντωσαν και λαμπάδωσαν κι' οι ορίζοντες πυρπολήθηκαν. Της Μαρι τα δάχτυλα τρέμαν. Περπατούσε συγκινημένη, χάιδευε τα έπιπλα, το πιάνο. Η μητέρα κοιτούσε κι' απορούσε. «Τί να συμβαίνει;» σκεφτόταν. Μα ύστερα νόμιζε πως όλα τα καταλάβαινε κι' αναστέναζε κρυφα, να μη τη δει. Η Μαρι κρυφα, λαχταριστα, τα είχε όλα υπολογίσει. Μόλις θαρχόταν οχτω η ώρα—το σκοτάδι θα ήταν κι' όλας πηχτο—θα παρακαλούσε τη μητέρα για ένα βραδυνο περίπατο—νά, μέχρι την πλατεία. Η μητέρα σίγουρα θα την άφινε. «Πήγαινε παιδί-μου, θα της

έλεγε, έτσι μπράβο, να ξεσκάσεις λίγο απ' την κλεισμάρα». Κι' όλα θα ήταν καλά. Μα, στιγμες-στιγμες, δειλίαζε. Λυπόταν το Ντόρη και σιχαινόταν τον εαυτό-της. Ένας μεγάλος βράχος της πίεζε το στήθος κι' έκλαιγε σιωπηλα. Σαν έσβυσε εντελως η πυρκαγια της δύσης κι' οι ροδοδάφνες έχασαν το χρώμα-τους, η Μαρι άρχισε να ετοιμάζεται, τρεμάμενη. Η μητέρα έμεινε στο δωμάτιο του κήπου και κεντούσε. Κι' όταν εβράδυασε καλά και τ' σκοτάδι χύθηκε στο δρόμο, χύθηκε κι' η Μαρι έξω, και πήγε.

Του Ντόρη του πρότειναν «προς τιμήν-του» ένα βραδυνο χορο στο σπίτι του Παγώνη.

— Δε μπορείτε ν' αρνηθείτε, του παραπονέθηκαν, σαν πήγε αυτος ν' αντισκόψει. Θα φύγετε μεθαύριο και... δε χωράει αναβολη!

Συλλογίστηκε τη χτεσινή-του συνάντηση. Τα θυμήθηκε όλα. Τις ροδοδάφνες, το βαλς, κι' ύστερα τη συνάντηση με το κορίτσι, τη θερμη φωνη—τέλος τον προβολέα του αυτοκινήτου, την αποκάλυψη. Και λυπήθηκε πάλι για την ατυχία-του—έτσι την ονόμασε. «Καλύτερα να τελειώσουμε με την ασήμαντη αυτη ιστορία, σκέφτηκε, κι' άλλωστε δεν μπορω πια ν' αρνηθω την ευγενικη αυτη πρόσκληση σε χορο. Δε θα πάω λοιπον στο κορίτσι, τέλειωσε.» (Αυτος ήταν ένας κοινος, ένας μέτριος άνθρωπος). Κι' ήσυχος πια με τον εαυτό-του, μ' ένα χαμόγελο αυταρέσκειας, δέχτηκε:

— Τιμή-μου!

Στο γυρισμο η Μαρι έκλαιγε σιγανα. Είχε ένα τεράστιο κενο μέσα-της κι' αν έκλαιγε, τόκανε τόσο σιγανα και βουδα που έλεγεσ ότι αναστέναζε μόνο γλυκα. Σαν έφτασε στο σπίτι, η μητέρα δεν ένοιωσε τίποτα. Ήταν σκοτάδι και νύσταζε. Κάθισε στο πιάνο—η μητέρα ετοιμαζόταν να κοιμηθει—κι' άρχισε εκείνη την αγαπημένη μελωδία. Αναδύθηκε η αρμονία απ' το παλιο όργανο και γέμισε το δωμάτιο, ξεχύθηκε έξω στις ροδοδάφνες—μα να αν-

θίζουν άραγε ακόμα ροδοδάφνες ;

Ένας πόνος την κατέκλυζε. Μια πληγή, που κρύα πια, τη σούβλιζε ίσα στην καρδιά. (Ο Ντόρης δεν έφταιγε, ο Ντόρης ήταν ένα αγαπημένο παιδί. Ποιάς ποτε στον κόσμο αγάπησε ένα τέρας ; Ε ;) Η μελωδία, αγκαλιασμένη απ' το συγκρατημένο ακομπανιασμένο του κοριτσιόστικου θρήνου πήρε μια καινούργια διάσταση που πόνεσε και δάκρυσε.

— Τι ωραία που έπαιξες, κόρη-μου ! φώναξε η μητέρα απ' το κρεβάτι-της. Μα η Μαρι έκλαιγε πια με λυγμούς.

Η μέρα θα ξημερώσει κι' αύριο—να κάνει ψύχρα άραγε ; μας ήρθε πια το φθι-

νόπωρο—κι' η γη θάνατι όπως πάντα ωραία. Όνειρα και πόννοι θα υπάρχουν—γιατί να μην υπάρχουν ; Θα υπάρχει κι' ο Ντόρης που ξαπλωμένος στο αναπαυτικό του κρεβάτι, καπνίζοντας το πρωινό-του τσιγάρο, θα σκεφτεί για μια στιγμή, ανάμεσα στις γαλάζιες τολύπες του καπνού-του, ένα κορίτσι με ξανθα μαλλια, ένα άσχημο κορίτσι, έτσι φευγαλέα, και, πληγωμένος στην ωραιοπάθειά-του (εκείνο το δεύτερο στόμα, το ραμμένο, στο αριστερο μάγουλο !), θα επιστρέψει γρήγορα, με αυταρέσκεια, στην αναπόληση των χτεσινόδραδων κοριτσιών, στου Παγώνη. Αλήθεια, η Ελένη Αρδανιτίδη άξιζε ότι κι' αν πεις . . .

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΤΑΒΕΡΗΣ

J. M. DE HEREDIA

ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

Γρανίτη άστραφτερή στολή τὰ σκίνα μὰ και μόνη
Χρυσώνουν την τραχειά κορφή τὸ δειλί πὸν φωτίζει.
Μακρὰ μὲ τ' ἀφροκίμα της ἀκόμα λαμπυρίζει
Κι ἀρχίζει ἡ θάλασσα ἄμετρη ἐκεῖ πὸν ἡ γῆ τελειώνει.

Στὰ πόδια μου ἔφτασε ἡ νυχτιὰ κ' ἡ σιγαλιά. Τ' ἀηδόνι
Σωπαίνει, κι ὄλοι γύρισαν στὸ σπίτι πὸν καπνίζει.
Μόνον ἡ καμπάνα ἡ Ἑσπερινὴ τὴν καταχνιά ξεσκίζει
Καὶ σμίγει μὲ τὸ βούισμα τοῦ Ὁκεανοῦ κι ἀπλώνει.

Τότε σὰν ἀπὸ μιὰ ἄβυσσο ἀνεβαίνουν στὸν αἰθέρα
Μακρὰ ἀπ' τὰ χέρσα, ἀπ' τὶς ὀχτιές κι ἀπ' τὰ λαγκάδια πέρα
Φωνές τσοπάνων μ' ἄργητα πὸν φέρνουν τὰ κοπάδια.

Πέρα γιὰ πέρα ὁ δρίζοντας στὸ σῦθαμπο τυλιέται.
Κι ὁ ἥλιος, μὲ τὴν κόκκινη βεντάλια του, πὸν σβύεται
Σὲ πλούσιο καὶ θαμπὸ οὐρανό, κλείνει τὰ χρυσοκλάδια.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΟΥΛΙΤΣΗ

ANDRÉ GIDE

ΑΠΟ ΤΙΣ "NOUVELLES NOURRITURES."

Καιρο τώρα μου φαίνεται πως η χαρά είναι πιο σπάνια, πιο δύσκολη και πιο όμορφη απο τη λύπη. Γι' αυτο, όταν έκανα την ανακάλυψη τούτη — την πιο σημαντική χωρίς αμφιβολία στη ζωή-μου — η χαρά έγινε για μένα όχι μόνο φυσική ανάγκη μα, ακόμα περισσότερο, ηθική υποχρέωση. Ο καλύτερος κι' ο πιο σίγουρος τρόπος για να σκορπίζουμε γύρω-μας τη χαρά, είναι θαρρω να δίνουμε εμεις οι ίδιοι την εικόνα-της' αποφασισα λοιπον να είμαι ευτυχισμένος.

Έγραφα κάποτε : «όποιος είναι ευτυχισμένος μα και συνάμα σ κ έ φ τ ε τ α ι, αυτος είναι πραγματικά δυνατος» — γιατί, τί αξία έχει τάχα μια ευτυχία που στηρίζεται πάνω στην άγνοια ; Με τα πρώτα-του λόγια ο Χριστος ενώνει τη λύπη με τη χαρά : «Μ α κ ά ρ ι ο ι ο ί π ε ν θ ο ὕ ν τ ε ς». Και τα εξήγησε πολυ άσκημα τα λόγια τούτα όποιος δεν είδε σ' αυτα παρα μιαν ενθάρρυνση στον πόνον !

**

Ποιά ανόητη αντίληψη του κόσμου και της ζωης κατορθώνει να προξενήσει τα τρία τέταρτα της δυστυχίας-μας κι' απ' την προσήλωσή-της στο παρελθον, αρνιέται να νοιώσει πως η αυριανη χαρά θα είναι δυνατη μόνο σαν η σημερινη της παραχωρήσει τη θέση-της, πως κάθε κύμα χρωστα την ομορφια της καμπύλης-του σ' αυτο που πέρασε, πως κάθε λουλούδι πρέπει να μαραθεί για τον καρπό-του και πως κι' αυτος αν δεν πέσει και δεν πεθάνει δὲ θα μπορέσει να εξασφαλίσει την καινούργια άνθηση, έτσι που κι' η άνοιξη στηρίζεται στο πένθος του χειμώνα ;

**

Πολυ λιγα είναι τα τέρατα που αξίζουμε το φόβο που τους έχουμε. Τέρατα γεννημένα απ' το φόβο—το φόβο της νύχτας και το φόβο του φωτος' το φόβο του θανάτου και το φόβο της ζωης' το φόβο των άλλων και το φόβο του εαυτού-μας' το φόβο του Διαβόλου και τὸ φόβο του Θεου—δε θα μας κυριαρχήσετε πια. Ζούμε όμως ακόμα στο βασίλειο του μπαμπούλα. Ποιάς ειλαν αυτος που είπε πως αρχη της σοφίας ειλαν ο φόβος του Κυρίου ; Ανόητη σοφια ! Η αληθινη, αρχίζεις απο κει που τελειώνει ο φόβος και μας διδάσκεις τη ζωη.

**

Η λογοτεχνία-μας και κυρίως η ρομαντικη, ύμνησε, καλλιέργησε και διάδοσε τη λύπη. Και μάλιστα, όχι εκείνη την ενεργητικη κι' αποφασιστικη λύπη που σπρώχνει τον άνθρωπο στις μεγαλύτερες πράξεις μα μιαν άτονη και χαλαρη ψυχικη κατάσταση—τη μελαγχολία — που γιόμιζε χλωμάδα την όψη του ποιητη και το βλέμμα-του με νοσταλγία. Είχε καταντήσει πια της μόδας και προκαλούσε ευχαρίστηση. Η χαρά φαινόταν σαν κάτι το κοινο, σημάδι πολυ καλης κι' ανόητης υγείας και το γέλιο παραμόρφωνε το πρόσωπο. Μόνον η λύπη διατηρούσε το προνόμιο της πνευματικότητας και φυσικα και του βάθους.

Όσο για μένα που πάντα προτίμησα το Bach και το Mozart απο το Beethoven, έχω για βλάσφημο τον «περίφημο» εκείνο στίχο του Musset :

«Τὰ πιο λυπητερα είναι τα πιο όμορφα τραγούδια» και δε μπορω να παραδεχτω πως ο άνθρωπος αφήνει τα χτυπήματα της μοιρας να τον αφανίσουν.

Ξέρω βέβαια πως τις περισσότερες φορες αυτο γίνεται θεληματικά κι' όχι απο αδυναμία : Ξέρω πως ο Προμηθέας υποφέρει δεσμώτης στον Καύκασο και πως ο Χριστος πεθαίνει σταυρωμένος γιατί κι' οι δυο αγαπήσανε τους ανθρώπους. Ξέρω πως μονάχα ο Ηρακλης αναμεσα στους ημίθεους φύλαξε στην όψη-του την εντύπωση του θριάμβου-του πάνω στα τέρατα, τις ύδρες και τις άλλες φρικιαστικες δυνάμεις που καταπιέζανε την ανθρωπότητα. Ξέρω πως έχουμε ακόμα πολλους δράκους να νικήσουμε κι' ίσως θά 'χουμε πάντα . . . Μα η περιφρονηση της χαρας είναι σαν παραίτηση, σαν αποτυχία, σα δειλία

Δεν πρέπει βέβαια να παραδεχόμαστε πως ο άνθρωπος υψώνεται ώσαμε την ευημερία, αυτην που μπορει να φέρει και στην ευτυχία, στηριζόμενος στους άλλους,

προξενόντας την καταστροφή-τους, ούτε όμως πως ο κόσμος πρέπει ν' αρνηθεί την επίγεια ευτυχία που γεννιέται φυσικά απ' την αρμονία.

* *

Γράφω για να μπορέσει μια μέρα να βρει απάντηση στο παλλόμενό-του ρώτημα ένας έφηβος όμοιος με κείνον που είμουνα στα δεκάξη-μου χρόνια.

Δεν έχω μεγάλην επαφή με την εποχή-μας. Και τα παιχνίδια των συγχρόνων-μου ποτε δε με διασκέδασαν πολύ. Κλίνω πέρα απ' το παρόν. Το προσπερνώ. Νοιώθω να πλησιάζει μια εποχή που ο άνθρωπος μόλις θα καταλαβαίνει κάθε τι που σήμερα μας φαίνεται ζωτικό.

Ονειρεύομαι καινούργιες αρμονίες. Μια τέχνη λέξεων, λόγων, περισσότερο διαβρωτική, περισσότερο αληθινή, χωρίς ρητορεία, που δε ζητά να ποδείξει κάτι τι.

Ω! Ποιός θα λευτερώσει το πνεύμα-μου απ' τις βαρείες αλυσίδες της λογικής; Κι' η ειλικρινέστερή-μου συγκίνηση χάνει τη γνησιότητά-της μόλις την εκφράσω.

ΕΙΡΗΝΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΧΑΜΕΝΗ ΕΥΤΥΧΙΑ

Κ. Μ.

Στὰ χείλια μας ανθίζει ακόμα ή γεύση τῆς πρώτης χαρᾶς

Τὰ μάτια θλιβὰ ἀναπολοῦν ἀνάγλυφα ἐρωτίων.

Ἡ θύμησις πᾶ ἀξαστένησε ἀπ' τὴς ὀλονυκτίες
μπροστὰ στὸ ραγισμένο χαμόγελο τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ λευκή μας κόμη δεσμεύει τὴς ψυχῆς

σ' ἐπίγειους στοχασμούς,

τὴς ψυχῆς τὴς ὠκεανοπόρες, πὸν ἄτρομες στὴν πρώτη νεότη

γευόντουσαν ταξείδια μακρονὰ

σ' ἔρημους ἀχλαδόκαμπους, χαμογελαστὰ λειβάδια.

Τὰ χέρια μας ἀδύναμα νὰ χαϊδέψουν

ἀκίνητοῦν ἱκετευτικά.

Στὰ χείλια μόνο τὰ χλωμὰ ακόμα ἀνθίζει

ἡ γεύση τῆς πρώτης χαρᾶς.

Τὰ ὑγραμένα μάτια μας μονολογοῦν. . .

Χαμένη εὐτυχία.

ΤΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ALLEGRETTO GRAZIOSO

OPUS: R.

Ἄδειασε στο μπαλκόν' η πολυθρόνα
ἀπὸ τ' ἀνάλαφρο φῶς τοῦ κορμιού-σου
κι ἀπόμειναν νουφάρινες σκέψεις νὰ με τυλίγουν.

Τριανταφυλλί τ' ἀπόγεμα το σημερνό.
Οἱ γιολάντες τῶν λόγων που προφέρθηκαν
τ' ἀρώμα τῶν γιαιοσέντων συνάντησαν στὸν ἀνεμο
κι ἀκόμα, τὰ ταντελένια-σου γελάκια που πηδηχτὰ κατακύλαγαν.
Οἱ αποχωρώσεις τῶν καστανόξανθων μαλλιῶν-σου
μπλέχτηκαν με τὴς τούφες τῶν φιλιῶν που δε δόθηκαν
καὶ τὴς ἀνταύγειες τῶν ροζ-παλ μεταξιῶν.

Καὶ ξεκαλιζοντας η φαντασία
το κεντημένὸ με χάντρινες ἀναμνήσεις
σεντούκι τῶν εφηβικῶν σκιωτημάτων
σε κάποιον κήπον τὴς ἀλλέας,
(ἴσως Versailles au dix-huitième siècle)
σταμάτησε.

Κι ἐκεῖ, ἀνάμεσα στα πελεκημένα σε ζωὴ μάρασμα
τοὺς πίδακες τῶν κρυστάλλινων νερῶν,
τὴς ἀθένιες τῶν γλυσίνων στοές
σε συνάντησα πάλι
θαρρεῖς σα μινιατοῦρα που παράσταινε
κοπέλλα νὰ χορεύει menuetto.
Τὸ φαρφουρένιο ροζ κροινολίνο-σου
απλώθηκε σε μία révérence,
οἱ ἀκριες τῶν πασουμιῶν
στο καταπράσινο βυθίστηκαν χορτάρι,
χάσηκαν τὰ λευκά στις μπούκλες-σου μετάξια
κι ἡ γαντοφορεμένη πορσελάνη τοῦ χειριού-σου
ἤρθε δειλά κι ἀκούμπησε στα χείλη-μου.

Κι ὕστερα χάθηκες τυλιγμένη στα ροζ κροινολίνα
στολισμένη μ' ἓνα λεπτοσκάλιστο χαμόγελο,
εσὺ που πλάστηκες μονάχα
για νὰ ζήσεις μια στιγμή σαν οπτασία
σα μίας γαλάζιας Ἐλπίδας προάγγελος.

Ψ.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Τελεία και Παύλα.

Απο φίλο-μας πήραμε ένα γράμμα σχετικό με το σημείωμα του περασμένου φύλλου που είχε τίτλο 'Κ' ένας άλλος Ζωίλος'. Δεν το δημοσιεύουμε όπως, ίσως, τυπικά, θα έπρεπε να κάνουμε, για δυο λόγους: το γράμμα είναι σε υφος διόλου συστατικό για τον αγαπητό-μας φίλο κι' ακόμα γιατί, ενώ το αφθράκι είναι του περιοδικού, εκείνος επιτίθεται σ' ένα συνεργάτη-μας που υποθέτει να είναι κι' ο συντάκτης του σημειώματος αυτού.

Βρίσκουμε όμως την ευκαιρία με τούτο, επειδή ακούσαμε από πολλούς παρόμοιες αντιρρήσεις, να εξηγήσουμε στους αναγνώστες-μας μερικά πράγματα: Λοιπόν, ως μην είναι τόσο σχολαστικοί! Δεν είναι ανάγκη να παίρνουν, με ολόκληρη στενή φαντασία, τοις μετρητοίς, όλα πειράγματα, σε εύθυμο ύφος, μπαίνουν στον 'Πάλμο'. Ούτε να ζητάνε το συντάκτη του κάθε σημειώματος, να τον τραβάν έξω από τ' αυτί για να το λιθοβολήσουν. Το αν ένα νεανικό περιοδικό νοιώθει κάποτε την όρεξη να χτυπήσει, με αστειό τρόπο, τα κακώς κείμενα, δε σημαίνει πως αυτά τα πράγματα ειπώθηκαν με το βάρος πολύχρονης πείρας...

Δεν αρνιόμαστε βεβαίως ότι γράψαμε. Κάθε στιγμή νοιώθουμε σαν κακώς κείμενη την κριτική του Ρώτα για τον Καρωτάκη (όπως και πολλές-του άλλες κριτικές, και θεατρικές και ποιητικές προσπάθειες δημιουργίας—άλλο αν πρόσφερε αρκετά στη δραματική τέχνη), τη στενοκεφαλία του Λαούρδα (του κατα τ' άλλα, μπορεί, δεινού φιλόλογου), τη διόλου άφογη διεύθυνση του Μπαστσια στο Εθνικό (όπως και την αρνητική κριτική-του τώρα τελευταία—άλλο αν είναι ένας εξυπνότερος άνθρωπος και σα συγγραφέας, σημαντικός...)

Έτσι λοιπόν! Ας μην είναι σχολαστικοί γιατί—πρέπει να το ξέρουν όλοι: ο σχολαστικισμός έχει σύζυγό-του την σεμνοτυφία και παιδιά-του πολλά θαυμάσια πράγματα του κόσμου αυτού!

Συνέχεια.

Και νά 'τανε μονάχα ο Καρωτάκης, καλα... Στον παλιο όμως εκείνο τόμο των 'Ελληνικών Γραμμάτων' που λέγαμε στο προηγούμενο φύλλο, πολλά ωραία μπορείς να βρεις. Εκεί μέσα διασύρονται με την πιο φριχτή εμπάθεια και την πιο τρομερή αναίδεια από τον κύριο Ρώτα και τους λοιπούς, ονόματα και καταστάσεις που μονάχα το σεβασμό θά 'πρεπε να κινούσαν, όπως η ίδρυση του Εθνικού Θεάτρου που θεωρείται μάταιος σκοπός γιατί δε θα δει, λέει, καμία ευόδωση, ο Κάλβος, ο Παλαμμάς, ο Ξενόπουλος, ο Σικελιανός, — για

να αναφέρουμε τέσσερις μονάχα προσωπικότητες. Και μ' έναν τόνο προσωπικής επάρκειας ολ' αυτά!

Πανπαρθενισμός.

Κοντα στον σκληρο εκείνον άντρα, τον κ. Λαούρδα, και σ' εκείνον τον ιησουίτη μ ο ν α χ ο των 'Φιλολογικών Χρονικών' εμφανίστηκε και τρίτος ακάλεστος υπερασπιστής της κινδυνεύουσας Ηθικής, κατευθείαν κι' αυτός απόγονος τον Σαβοναρόλα και του μαρκησίου Κουήνσπερρυ. Κι' αυτός είναι—ποιός θα το φανταζόταν;—ο κομψός και επίχαρις κριτικός του 'Ελ. Βήματος', ο κριτικός των υποκλίσεων και των κοσμικών μειδιαιμάτων κ. Μιχαλάκης Ροδάς. Πουριτανός—ο συγγραφέας των 'Αμαρτωλών' πεζοτράγουδων στη 'Νέα Εστία'. Ξεχνώντας και τους κανόνες της καλής ανατροφής, ο κ. Ροδάς επιτίθεται χυδαιότατα σε μια νέα ποιήτρια, επειδή είναι ποιήτρια με τα όλα-της και όχι αναμικη κυρία που να γράφει αναιμικότερους στίχους, και στον κ. Βουσβούνη, επειδή διάνθισέ το έργο-του με ελαφρώς ερεθιστικές σκηνές αισθησιασμού κι' επειδή θίγει—ισχυρίζεται ο κ. Ροδάς—με υπονοούμενα μιαν ηθοποιό... Ο πουριτανισμός πάντα συνοδεύεται από υποκρισία. Ο κ. Βουσβούνης δεν σοκαρεί ασφαλώς κανένα περισσότερο απ' όσο ο κ. Καραγάτσης. Όταν όμως πρόκειται για τον κ. Καραγάτση—και για τους άλλους καθιερωμένους—ο κ. Ροδάς τσακίζεται στα χαμόγελα. Επίσης τα ποιήματα της κ. Μάτσης Ανδρέου δεν είναι περισσότερο αισθησιακά από το περίφημο, το κλασσικό πια «Σ' αγαπώ...» της Μυρτιώτισσας («Καί για στρώμα, καλέ—πάρε όλην έμέ—σβήσ' τή φλόγα σ' έμέ—τής φωτιᾶς σου!») και από το ακόμη κλασσικότερο της Σαπφώς, το «δέδοκε μὲν ἄ σελάννα»

Ωστόσο, το πράμα δεν παρουσιάζει και μεγάλο ενδιαφέρον για τον κ. Ροδά που έχει περάσει ένα όριο ηλικίας κι' είναι φυσικό να τον ενοχλούν κάτι τέτοια. Ο κ. Λαούρδας όμως; Ο κ. Μοναχός; Θου, Κύριε, φυλακην τω στόματί-μου!

Ένας ηρωικός συγγραφέας.

Magister dixit—και τα τσιράκια του βασιταν το ίδιο. Μετα τον κ. Λαούρδα ξεσπάθωσε κι' ο κ. Αγγελόγλου ή Σπύρης ή Σγαυρός φωνάζοντας πως η 'Αιολική Γη' δεν έχει ηρωισμό. Ηρωισμό έχουν μονάχα τα μπαρουτοκαπνισμένα κι' αιματοστάλαχτα βιβλία του κ. Αγγελόγλου, οι 'Αμαρτωλοί' και το 'Εαρινο' (Αχ, αυτο τὸ 'Εαρινο'! Ηρωικό που είναι!).

Ο κακος δρόμος.

Ο λαμπρος εκείνος Τάκης Κωνσταντινίδης του Εμμανουήλ, αφού γέμισε σελίδες απάνου σε σελίδες—και χρειάζεται ηρωική ανάρση για να σχηματίσεις ακόμα και μεγάλες σαπουνόφουσκες—κι' εξέχυσε όλο το πάθος και τη στόχασή-του με μεγάλα λόγια (δες φύλλο 8 του περιοδικού-του),—κοιμήθηκε τον ύπνο του δικαίου. Τη νύχτα, από τον κάματο, παραμιλούσε. Οι δικοί-του ξεχώρισαν τη λέξη 'Πάλμος' που εξέπεμπε κάθε τόσο με καταπιεσμένο μένος: το μυαλό-του είχε φυράνει για πάντα!

Ωστόσο, την άλλη μέρα, δεν κρητήθηκε. Πρώτη-του δουλιὰ είναι να εξαπολύσει ένα κοσμοσωτήριο σημείωμα της 'Νεανικής Φωνής' όπου με απεγνωσμένες κραυγές σημειώνει ότι οι νέοι του 'Πάλμου' πήραν τον κακο δρόμο! 'Όχι παίζουμε!

BIBLIA

Στέλιου Γεράνη: «Μεταπτώσεις», ποιήματα.

Θα με συχωρέσει ο κ. Στάβερης που παίρνω τη θέση-του σ' αυτή τη στήλη. Τι είναι αυτό που μ' έκανε να την πάρω, δεν ξαίρω. Ίσως γάναι η γνωριμία κι' η φιλία-μου με τον ποιητή της συλλογής, ή κι' ακόμα μια κάποια «ατμόσφαιρα» ένα «κλίμα» πειραιώτικο που αποπνέει απ' τους στίχους-του, το πειραιώτικο κλίμα που πάντα με συγκινεί.

Είναι η πρώτη συλλογή που βγάζει ο κ. Γεράνης (ένας ακόμα Παναγιωτόπουλος, που πήρε ψευδώνυμο για να λιγοστέψουν οι τόσοι Παναγιωτόπουλοι που έχουν κατακλύσει τη λογοτεχνική-μας κοινωνία) και νοιώθω ανείπωτη χαρά που δίνεται σε μένα η ευκαιρία να μιλήσω γι' αυτήν απ' τις στήλες του «Πάλμου». Έτσι με τις ελλείψεις-της (ευτυχώς πολυ λίγες) όμως με την όχι επιφανειακή στοχαστικότητα που τη χαρακτηρίζει. Γιατί δε θα βρει κανείς στις «Μεταπτώσεις» λέξεις και μόνο λέξεις, κούφιας και χωρίς ουσία. Δεν υπάρχει εκεί η κούφια κι' η γυμνότητα που σ' άλλους νέους συναντήσαμε, που μην έχοντας τι άλλο καλύτερο να κάνουν σ' αυτούς τους κρίσιμους καιρούς που περνάμε, βάλθηκαν να μπουτσορώνουν να χαρτιά. Δεν είναι μακριά αυτό το κακό παρελθόν της στιχοπλοκίας, της αρλουμπολογίας και της σουρρεαλιστικής παλυλογίας.

Εδώ υπάρχει κάτι το διαφορετικό. Σε κάθε ποίημα σχεδόν, θα σταθείς λιγάκι για να σκεφτείς πάνω στο περιεχόμενό-του (για όσους βέβαια η Ποίηση κι' η Τέχνη γενικά δεν είναι μόνο μορφή μα και Ιδέα και περιεχόμενο), μαντεύοντας κάτω απ' αυτό, το σκεφτόμενο άνθρωπο, που ζει πάντα γυρεύοντας το καλύτερο μέσα στη δίνη της ζωής.

Τον ποιητή δεν τον άφισαν ασυγκίνητο οι καιροί που περνάμε. Αυτό διαφαίνεται καθαρά μεσ' απ' τα ποιημάτα-του. Είδε πολλά στο διάστημα αυτό, και τάκλεισε όλα μέσα-του, για να τ' αντικρύσει με τη σκέψη και την περισυλλογή. Περνάμε τέσσερα χρόνια τώρα με μεσίσεις τις καρδιές. Το δράμα των πεινασμένων παιδιών του 41 δεν τον άφισε ασυγκίνητο, όπως ξεχύνεται στο ποίημα «Πεινάω» πούναί το μεστότερο της συλλογής μέσα στην αλήθεια και την τραγικότητά-του. Ο χαμός του αδελφού-του στον βομβαρδισμό της 11-1-44 κάνει να τον πνίγουνε τα δάκρυα κι' οι λυγμοί όμως για ν' ανταλλάξει όλ' αυτά

σε νίκης στέφανα και δώρα.

(«Τὸ ἐλεγίει τοῦ ἀδελφοῦ μου»)

Τον κ. Γεράνη, σα νέος που είναι, τον απασχολούνε πολλά απ' τα προβλήματα και τα ερωτηματικά που απασχολούνε κάθε νέο: το δράμα της ζωής, όπως είναι και παρουσιάζεται μπροστά-μας που απ' αυτό όμως προσπαθούμε όλοι-μας ν' αντλήσουμε δυνάμεις και γνώση για την κατοπινή-μας πορεία. Θέλουμε ν' αποξεχάσουμε και να λυτρωθούμε απ' το δράμ' αυτό, πράγμα που όλοι προσπαθούμε να πετύχουμε και που για σκοπό-της έχει η Τέχνη η Αληθινή.

Η φυγή απ' την πραγματικότητα κι' ο δρόμος του ονείρου, το ποιό, ο έρωτας, η Πίστη, είναι τα μέσα για να πετύχουμε αυτή την ποθούμενη λύτρωση. Ο κ. Γεράνης στις «Μεταπτώσεις» γυρεύει και φαίνεται να βρήκε, αυτό που γύρευε, στην Αγάπη, στη Χαρά και στην Πίστη. Σχεδόν όλα-του τα ποιήματα ένας τέτοιος προσανατολισμός τα χαρακτηρίζει—μια και με το ποιό

ήλιους ξεστους ξεκρίνουμε σε ψεύτικες αϊθρίες.

(«Χωρίς σαλπάρια»)

μια κι' η φυγή απ' την πραγματικότητα δεν του χαρίζει ό,τι θέλει, όπως βγαίνει απ' το τετράστιχο

Τέτοιο ένα ταξίδι αληθινό

—κι' όχι μιὰ φυγή, χωρὶς ἐλπίδα
πού δὲν ἔχει τέρατα καὶ σκοπὸ
κι' οὔτε τὸ θερμαίνι μιὰ ἡλιαχτίδα—

(«Σάλπαρε τὸ πλοῖο μας»)

μια κι' αυτός ο έρωτας, μόνο ένα ξέσπασμα του χαρίζει με δυο απ' τα καλύτερα ποιήματα της συλλογής τον «Πρόλογο στην εὐδαιμονική πορεία» και την «Εὐδαιμονική Πορεία» γιομάτα μ' ένα άπλετο λυρικό ξεχείλισμα, αν και βρίσκει κανένας σ' αυτά εμφανη την επίδραση του Ρίτσου, δεν απομένει γι' αυτόν παρα η Αγάπη, η Χαρά κι' η Πίστη. Κι' εγώ θάλεγα η Αγάπη κι' η Πίστη, αφού με την Πίστη βρί-

σκειται η Χαρά. Νά για παράδειγμα :

Α Γ Α Π Η

Τὰ δνεϊράτα μας ἤρθαν τὴν αὐγὴ
καὶ πλημμυρίζαν φῶς τ' ἄχαρα στήθη
καὶ μιὰ τερπνὴ κι' ὀλόδροση κραυγὴ
πήδηξ' ἀπ' τὴν καρδιά μας π' ἀναστήθη.

ἢ :

Κι' ὦ σύντροφέ μου κι' ἀδερφέ, ποτὲ μὴν τὸ
πὼς θᾶβρεις κάπου τὴ χαρὰ πὸν ἀναζητᾶ ἢ
[ροίμησης
[ψυχῆ σου'

Μον' ζῆσε, ἀγάπησε πολὺ, καὶ φύγε : μὴ μι-
[λήσεις.

(«Μὴ μιλήσεις»)

Αλλοῦ απογοητεύεται και για την ὑπαρξὴ
της χαράς :

Δὲ θὰ φτιάσεις ὄ' ἄλλο σκαλοπάτι
ὄσο κι' ἂν ἀπλώνεις τὰ φτερά σου.

Θὰ γυρεύεις πάντα τὴ χαρὰ σου
μέσα στὴν κοινότερη αὐταπάτη.

(«Αποτελμάτωση»)

και φαίνεται πως βρίσκει το δρόμο-του :

Γιατὶ νὰ πηγῆσαι βουβός, στοὺς κύκλους τῆς
δίχως μιὰ πίστη μέσα σου γιὰ κάποια προσ-
[δοκία :

*Ελα νὰ σοῦ χαρίσουμ τὸ νέκταρ τῆς χαρᾶς
κι' ὅπως ἐμεῖς νὰ βαπτιστῆς στὴ νέα μας Θρη-
[σκεία !

στο πρώτο ποίημα της συλλογῆς «Μπορεῖς ;»
που εἶναι νομιζω το ορμότερο ἀπ' ὅλα. Ακό-
μα θ' ἀνάφερνα τους «Ρυθμοὺς τῆς φάμπρι-
κας» που σκέπει σε πολὺ καλὴ θέση.

Ἀπ' ὅσα ἀναφέρομε μαντεύομε στο πρόσω-
πο του κ. Γεράνη τον σκεφτόμενο ἄνθρωπο
ιδεολογικά και πνευματικά αὐτόν που εναγώ-
νια ψάχνει να βρει το νόημα στη ζωὴ. Κι'
εἶναι γι' αὐτό χαρακτηριστικός κι' ο τίτλος
της συλλογῆς. Ο κ. Γεράνης γυρεύει, δουλεύ-
οντας τίμια, πνευματικά, χωρὶς ὅμως και νά
χει ἀκόμα κατασταλάξει. Ἐτσι μέσα στην α-
ναζητήσή-του αὐτὴ «μεταπίπτει» ἀπ' τον ἕνα
δρόμο στον ἄλλο ὄσο να βρει τη θετικὴ πο-
ρεία-του.

Γιατι ο κ. Γεράνης δε μοιάζει με μερικούς
ἄλλους νεους που αδιαφοροῦνε

«γράφοντας στίχους ἄρρωστους ἀντίκρου σὶ
[φεγγάρι»
(«Μπορεῖς ;»)

ὄπως λέει κι' ο ἴδιος, κι' αὐτο μας ικανοποιεῖ.
Περιμένουμε λοιπον γρήγορα ἀπ' αὐτόν κάτι
το ἀρτιο, ὄσο εἶναι δυνατὸ, και το ολοκλη-
ρωμένο.

Ἀπ' την ἀποψη της τεχνικῆς, πολὺ λίγα θα
εἶχαμε να του παρατηρήσομε. Πού και πού
μερικὲς χασμωδιες, και διαφορετικὸς ο ρυθ-

μός σε μερικούς ισοσύλλαβους στίχους. Μα
ὄλα αὐτὰ δεν ἔχουνε σημασία. Η γενικὴ εν-
τύπωση εἶναι : ἕνας κρουστός και σφιχτοδε-
μένος στίχος, που ξεπηδάει μέσ' ἀπ' αὐτόν
πολὺ συχνά μια θελχτικὴ μουσικότητα.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΟΣΧΟΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΙΝΟΥΜΕ

Rainer Maria Rilke : «Η Ἀγάπη κι' ὁ
Θάνατος τοῦ Σημαιοφόρου Χριστόφορου
Ρίλκε» (ποιήματα), μετ. Νικ. Κ. Παπαρ-
ρόδου, 1944.

Ἰώσηπου Διππαρίνη : «Τὰ τραγεούδια
τῆς Μελίττας», μετ. Νικ. Ποριώτη, 1943.

Βάσου Ἠλιόπουλου : «Τρικυμία» (νου-
βέλα), 1944.

Δημήτρη Λαγοῦ : «Ἀνάμεσα Ναι και
Ἵχι» (ποιήματα), 1944.

Κυριάκου Ἀνεμογιάννη : «Συντροφε-
μένες Ὠρες» (ποιήματα), 1944.

Χριστόφορου Λυκίδη : «Μαύροι Στα-
λαχτίτες» (ποιήματα), 1943.

Γιώργου Δωρικῶ : «Χαμέγελα» (ποιή-
ματα), 1944.

Για ὅλα τα παραπάνου βιβλία, κριτικὴ στο
ερχόμενο φύλλο.

Στέλιου Γεράνη : «Μεταπτώσεις» (ποιή-
ματα), 1944.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Απο το φύλλο αὐτο, ο 'Παλμος' θα που-
λιέται κυρίως στο βιβλιοπωλεῖο Κολλάρου
(Σταδίου 38) και στο γνωστο περίπτερο της
γωνίας Κοραη και Σταδίου. Ἐκεῖ θα μποροῦν
να βρίσκουν και περασμένα φύλλα ὄσοι θε-
λήσουν.

Κ. Καμ. : Τὸ 'Μήπως' μόνο μετρικα εἶναι
ἄψογο. Ο 'Ἐσπερινός' πάλι, το πεζοτραγου-
δο, εἶναι ἕνα κομμάτι χωρὶς την ελάχιστη
ἀλήθεια, γεμάτο ρομαντικες εκφράσεις και
κοινότατα συμπλέγματα ('χρυσογέννητη δύση'
'θεῖο δειλινό', 'ὄρηο πέλαο' κτλ). Αὐτου του
είδους τα κομμάτια, ἔπαψαν πια να συγκι-
νοῦν και τον πιο ἀμύητο κι' ἀκαλλιέργητο
αναγνώστη.

Φρ. Κ. : Η 'Προσμονή' εἶνε ἕνα συμπα-
θητικο ποίημα, που δεν ξεπερνα ὅμως τα ὅρια
του μέτριου. Καμια χτυπητὴ ανισότητα δε βλέ-
πομε—ὄλα-του βρίσκονται σε μια ισορροπία
ἀξίων—οὔτε ὅμως και κανένα χτυπητο προτέ-
ρημα γιὰ νὰ σημειώσομε.

ΔΙΟΡΘΩΜΑ ΣΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΦΥΛΛΟ

Στο στίχο 5 του σημειώματος "Απαξ", στη
β' στήλη τῆς σελίδας 61, ἀντὶ 'μένουμ' θέ-
λει 'μένουμς'.